

Adli Belge İncelemesinde Müzekkere Nedenleri The Reasons for Issuing a Writ at Forensic Document Investigation

Bahadır Kumral¹, Muhammet Nabi Kantarcı²

Corresponding author: Bahadır Kumral

Department of Forensic Medicine, Medical Faculty, Namık Kemal University, Tekirdag, Türkiye, email: drbkumral@gmail.com

ÖZET

AMAÇ: Adli Tıp Kurumu Belge İnceleme Şubesinde rutin uygulamalar esnasında dava dosyalarının ilk gelişinde azımsanmayacak sayıda olguya kesin sonuçlu rapor düzenlenemediği tespit edilmiştir. Yaşanan bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak veya en aza indirmek gayesiyle problemin nedeni veya nedenlerini ortaya koymak istenmiştir. Öncelikle adli birimlerden kaynaklanan problemleri ortaya koymaya yönelik bir çalışma yapılması planlanmıştır.

YÖNTEMLER: Çalışmaya Cumhuriyet savcılıkları ve mahkemeler tarafından incelenmesi için gönderilen, kesin sonuçlu rapor düzenlenemeyen ve basit rastgele örneklem yapılarak seçilen 1000 dosya dâhil edilmiştir. Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş 907 dosya ve yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile gönderilmiş 93 dosya, tarafımıza gönderilmiş olduğu adliyedeki birim, geldiği yer ve yeniden belge isteme nedenlerine göre değerlendirilmiştir.

BULGULAR: Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda; adliyedeki birime göre dosyaların geldiği yerler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < 0,01$). Hukuk, ceza, icra ve diğer mahkemelerden gelen dosyaların oranının savcılık dosyalarından anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür ($p=0,003$; $p=0,001$; $p=0,001$; $p=0,001$). Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda; adliyedeki birime göre yeniden belge isteme nedenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < 0,05$). İnceleme konusunu içermeyen dosyalarda; hukuk mahkemelerinden gelen dosyaların oranı ceza, savcılık ve icra mahkemelerinden gelen dosyaların oranından anlamlı şekilde yüksek saptanmıştır.

SONUÇ: Eksik veya hatalı uygulamaların daha sık görüldüğü mahkeme birimlerinde görevli personele hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Bu sayede kesin sonuçlu rapor düzenlenmesine engel nedenler en aza indirilerek adli birimlerden kaynaklanan yargılama süreci makul süresinin aşılmasının engellenebileceği kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Adli belge, raporlamanın gecikmesi, sahtecilik, el yazısı, imza.

ABSTRACT

OBJECTIVE: It had been determined that conclusive reports could not be prepared at first arrival for a considerable amount of the case files in routine practice. To eliminate or minimize these unfavorable experiences experienced, we wanted to demonstrate the cause or causes of the problem. First of all, we performed a study to demonstrate the causes resulting from forensic departments namely due to reasons beyond our control.

METHODS: One thousand case files chosen with simple randomized sampling for which conclusive reports could not be prepared and sent by the Public Prosecution Offices and Courts for investigation were included in the study. Nine hundred and seven files sent for writing and/or signature examination and ninety three files sent for reasons other than writing and/or signature examination such as identifying forgery etc. were evaluated according to the department of the courthouse sending the document to us, the region sending the document and causes for demanding document.

RESULTS: In the files sent for writing and/or signature examination; a statistically significant difference was determined between the regions according to the departments of the courthouse sending the document ($p < 0,01$). The ratio of the files sent by Civil, Criminal, and Enforcement Courts and the other courts was observed to be significantly higher than the ratio of the files sent by Prosecution Offices ($p=0,003$; $p=0,001$; $p=0,001$; $p=0,001$). In the files sent for writing and/or signature examination; there is a statistically significant difference between the causes for remanding document according to the departments of the courthouse sending the document ($p < 0,05$).

CONCLUSION: We think that it is necessary to provide in service training for the employees of the departments of the Criminal Courts in which the incomplete and/or faulty applications are seen more frequently. In consequence of in service training which will be provided, that preventing exceeding reasonable time of judgment process.

Keywords: Forensic document, delay in reporting, forgery, handwriting, signature.

GİRİŞ

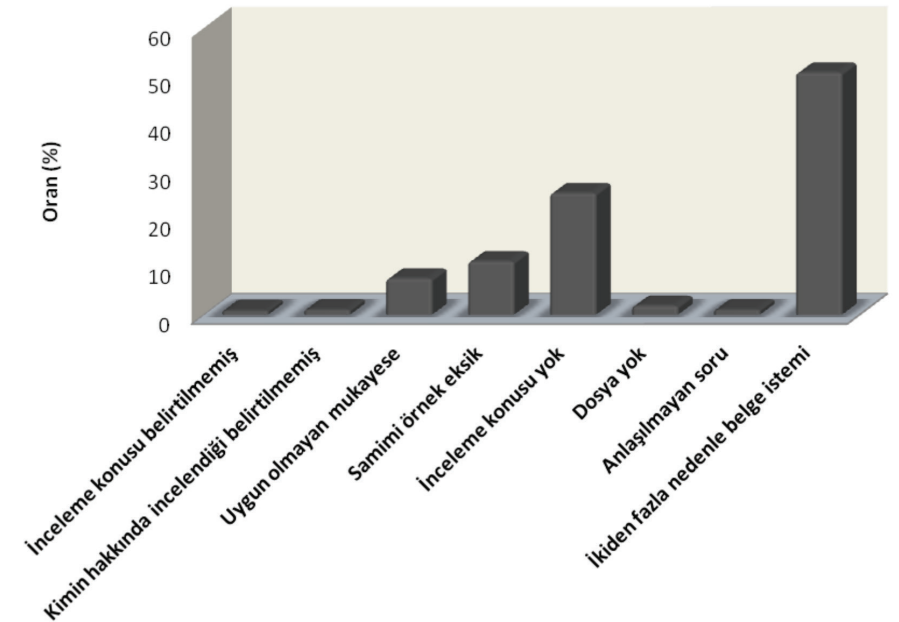
Hukuki bir anlam ifade edebilen veya hukuki bir hak doğurabilen herhangi bir zemin veya kağıt parçası belge olarak kabul edilebilir. Sahtecilik ise başkalarını aldatmak için kullanılan her türlü hile ve yöntemlere denmektedir (1). Adli Tıp Kurumu Adli Belge İnceleme Şubesinde belgeler, adli belge inceleme uzmanı bilirkişiler tarafından incelenmektedir. Belgeler üzerinde yazı ve/veya imzalar açısından inceleme yapılabildiği gibi, tümünden sahte olarak düzenlenip düzenlenmediği konusunda veyahut üzerinde herhangi bir değişiklik ya da tahrifat yapıp yapılmadığı konusunda da inceleme yapılmaktadır. Söz konusu bu incelemeler esnasında uzman bilirkişiler kesin kanaatlerini bildirmek için ellerinde yeterli derecede delil (orijinal belge aslı, mukayese belge v.b) olmadığını tespit etmeleri durumunda, eksik belgelerle kesin sonuçlu rapor düzenleyememektedirler. Dolayısıyla dava dosyasının gönderildiği yerden ek deliller istemek zorunda kalmaktadırlar.

Cumhuriyet Savcılıklarından, mahkemelerden veya bilirkişilerden kaynaklanan değişik nedenlerden dolayı yargılama süreci makul süresini aşabilmektedir (2).

Rutin uygulamalar esnasında dava dosyalarının ilk gelişinde azımsanmayacak sayıda olguya kesin sonuçlu rapor düzenlenemediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla dava dosyasının gönderildiği yerden ek deliller istenmesi gerekmektedir.

Bu durumda adli tıp açısından ilave posta ve kırtasiye masraflarının yanı sıra ekstra mesai harcandığı ayrıca ve daha da önemlisi vakit ekonomisi açısından yargılama sürecinin makul sürede sonuçlandırılmadığı ve belki de telafisi mümkün olmayan maddi veya manevi zararlara neden olduğu gözlemlenmektedir.

Yaşanan bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak veya en aza indirmek gayesiyle problemin nedeni veya nedenleri ortaya koymak istenmiştir. Öncelikle adli birimlerden kaynaklanan nedenleri ortaya koymaya yönelik bir çalışma yapılması planlanmıştır.

Sekil 1: Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda, yeniden belge isteme nedenleri

ler olarak ele alındı. Çalışmaya alınacak dosya sayısını elde etmek için, basit rastgele örnekleme yöntemine göre hesaplanan örneklem genişliği minimum 350 olarak saptandı. Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için NCSS (Number Cruncher Statistical System) 2007&PASS (Power Analysis and Sample Size) 2008 Statistical Software (Utah, USA) programı kullanıldı. Çalışma verileri değerlendirilirken Continuity Correction (Yates), Fisher's Exact test, Pearson Ki-Kare test ve Fisher-Freeman-Halton test kullanıldı. Sonuçlar %95'lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirildi.

BULGULAR

Adli Tıp Kurumu Adli Belge İnceleme Şubesinde, 2011 yılı içerisinde 11872 dava dosyası incelenmiştir. Bunlardan kesin sonuçlu rapor düzenlenemeyen ve basit rastgele örneklem yapılarak seçilen 1000 dosyadan yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş 907 vaka değerlendirilmiştir.

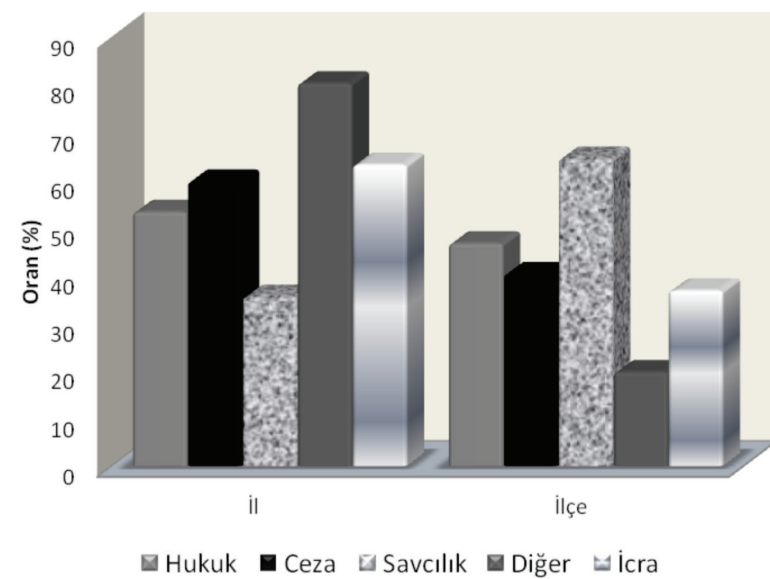
Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyaların 454'ü (%50,1) ceza mahkemelerinden, 152'si (%16,8) hukuk mahkemelerinden, 121'i (%13,3) Cumhuriyet savcılıklarından,

114'ü (%12,6) icra mahkemelerinden gelmekteydi (Tablo 1).

Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyaların 520'si (%57,3) illerden, 387'si (%42,7) ilçelerden gelmekteydi (Tablo 1).

Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda yeniden belge isteme nedenleri incelendiğinde; 8'inde (%0,9) inceleme konusu belirtilmemiş olup, 10'unda (%1,1) kimin hakkında inceleneceği belirtilmemiş, 69'unda (%7,6) samimi örnek eksikliği, 231'inde (%25,5) inceleme konusunun bulunmadığı, 17'sinde (%1,9) dosyanın olmadığı, 10'unda (%1,1) anlaşılmayan soru bulunduğu, 460'ında da (%50,7) yukarıda belirtilen nedenlerden iki veya daha fazlasını içeren belge istemi olduğu görülmektedir (Tablo 1, Şekil 1).

Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda; adliyedeki birime göre dosyaların geldiği yerler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0,01$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için yapılan ikili değerlendirmeler sonucunda; hukuk, ceza, icra ve diğer mahkemelerden gelen dosyaların oranı Cumhuriyet savcılıkları dosyalarından anlamlı şekilde yüksek saptanmıştır ($p = 0,003$; $p = 0,001$; $p = 0,001$; $p = 0,001$).

Sekil 2: Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda, adliyedeki birime göre dosyanın geldiği yer dağılımı

Tablo 3: Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda, geldiği yere göre yeniden belge isteme nedeni değerlendirmesi

Yeniden belge isteme nedeni	Geldiği Yer		p
	İl (n=520)	İlçe (n=387)	
	n (%)	n (%)	
İkiden fazla nedenle belge istemi	257 (%49,4)	203 (%52,5)	¹ 0,366
İnceleme konusu yok	140 (%26,9)	91 (%23,5)	¹ 0,244
Samimi örnek eksik	60 (%11,5)	42 (%10,9)	¹ 0,746
Uygun olmayan mukayese	41 (%7,9)	28 (%7,2)	¹ 0,131
Dosya yok	10 (%1,9)	7 (%1,8)	² 1,000
Kimin hakkında incelendiği belirtilmemiş	4 (%0,8)	6 (%1,6)	³ 0,340
Anlaşılmayan soru	4 (%0,8)	6 (%1,6)	³ 0,340
İnceleme konusu belirtilmemiş	4 (%0,8)	4 (%1)	³ 0,729

¹Pearson Ki-Kare test

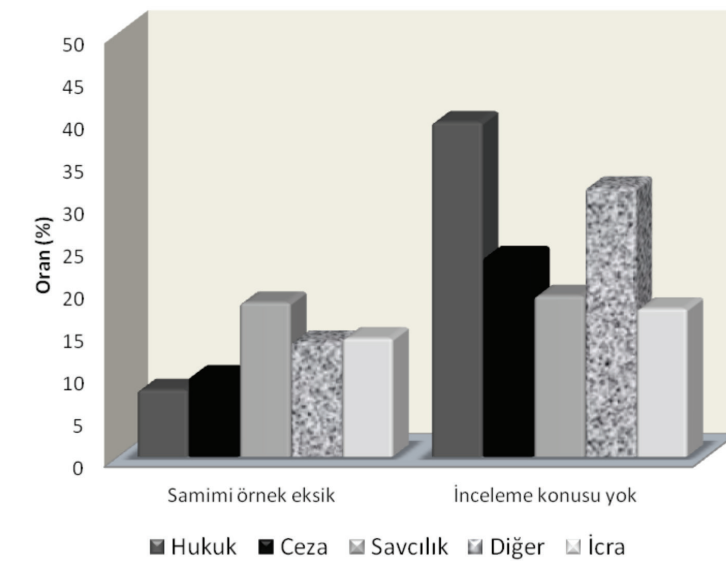
²Continuity Correction (Yates) test

³Fisher's Exact test

Diğer mahkemelerden gelen dosyaların oranı ayrıca hukuk, ceza ve icra mahkemelerinden gelen dosyaların oranlarından da yüksek saptanmıştır ($p = 0,001$; $p = 0,001$; $p = 0,016$) (Tablo 2, Şekil 2).

Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda; adliyedeki birime göre yeniden belge isteme nedenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). İnceleme konusunu içermeyen dosyalarda; hukuk mahkemelerinden gelen dos-

yaların oranı ceza, icra mahkemelerinden ve Cumhuriyet savcılıklarından gelen dosyaların oranından anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür ($p = 0,001$; $p = 0,001$; $p = 0,001$). Diğer mahkemelerden gelen dosyaların da oranı icra mahkemelerinden gelen dosyaların oranından anlamlı şekilde yüksek saptanmıştır ($p = 0,042$). Samimi örnek eksikliği olan dosyalarda; Cumhuriyet savcılıklarından gelen dosyaların hukuk ve ceza mahkemelerinden gelen dosyaların oranlarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p = 0,025$; $p = 0,001$) (Tablo 2, Şekil 3).

Sekil 3: Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda, adliyedeki birime göre yeniden belge isteme nedeni dağılımı

Tablo 4: Yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda, adliyedeki birimi, geldiği yer ve yeniden belge isteme nedeni dağılımı

		n	%
Adliyedeki birim	Ceza	70	75,3
	Savcılık	23	24,7
Geldiği yer	İl	52	55,9
	İlçe	41	44,1
Yeniden belge isteme nedeni	İkiden fazla nedenle belge istemi	58	62,4
	İnceleme konusu yok	12	12,9
	Uygun olmayan mukayese	8	8,6
	Dosya yok	8	8,6
	Mukayese hiç yok	7	7,5

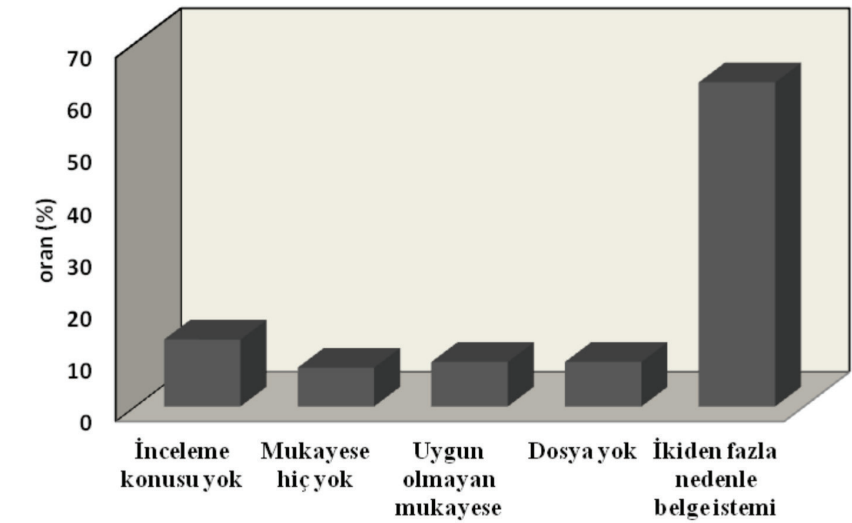
Yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda; dosyanın geldiği yere göre yeniden belge isteme nedenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 3).

İncelenen, kesin sonuçlu rapor düzenlenemeyen ve basit rastgele örneklem yapılarak seçilen 1000 dosyadan yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile gönderilmiş 93 vaka değerlendirilmiştir.

Yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyaların 70'i (%75,3) ceza mahkemelerinden, 23'ü (%24,7) Cumhuriyet savcılıklarından gelmekteydi (Tablo 4).

Tablo 5: Yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda, adliyedeki birime göre değerlendirmeler

		Adliyedeki birim		p
		Ceza (n=70)	Savcılık (n=23)	
		n (%)	n (%)	
Geldiği yer	İl	41 (%58,6)	11 (%47,8)	¹0,510
	İlçe	29 (%41,4)	12 (%52,2)	
Yeniden belge isteme nedeni	İkiden fazla nedenle belge istemi	41 (%58,6)	17 (%73,9)	¹0,285
	İnceleme konusu yok	8 (%11,4)	4 (%17,4)	
	Dosya yok	8 (%11,4)	0 (%0)	
	Uygun olmayan mukayese	7 (%10,0)	1 (%4,3)	
	Mukayese hiç yok	6 (%8,6)	1 (%4,3)	

¹Continuity Correction (yates) test²Fisher's Exact test**Sekil 4:** Yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda, yeniden belge isteme nedeni dağılımı

Yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda; adliyedeki birime göre dosyanın geldiği yerler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 5).

Yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda; adliyedeki birime göre yeniden belge isteme nedenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 5).

Yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda; dosyanın geldiği yere göre yeniden belge isteme nedenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p\rightarrow 0,05$) (Tablo 6).

TARTIŞMA

Adli Tıp Kurumu Adli Belge İnceleme Şubesinde incelenen tüm dava dosyalarının 2821'i (%23,76) için kesin rapor düzenlenememiş ve gönderildikleri yere yeniden delil istemlerinde bulunularak iade edilmiştir. T.C Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunca hazırlanmış rapora göre Adli Tıp Kurumuna gelen işlerin çok önemli bir kısmının evrak eksikliği ve gibi nedenlerle rapora bağlanamadığını ve

dosyaların ilgili adli mercilere iade edildiği belirtilmektedir [3]. Bizim çalışmamızda da yazı ve/veya imza incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyaların 231'inde (%25,5) inceleme konusunun bulunmadığı, yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile incelenmesi için gönderilmiş dosyalarda ise 12 (%12,9) dosyada inceleme konusunun olmadığı tespit edilmiştir.

Bizim çalışmamızda yazı ve/veya imza incelemesi amacıyla gönderilmiş dosyaların en yüksek oranda 454'ünün (%50,1) ceza mahkemelerinden geldiği, yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile incelenmesi için gönderilmiş dosyaların en yüksek oranda 70'inin (%75,3) yine ceza mahkemelerinden geldiği tespit edilmiştir. Daha öncesinde Adli Tıp Kurumunda imza sahteciliği ile alakalı yapılmış bir çalışmada da olguların en yüksek oranda 54'ünün (%44,3) ceza mahkemelerinden geldiği tespit edilmiştir [4].

Çalışmamızda yazı ve/veya imza incelemesi amacıyla gönderilmiş dosyalarda; hukuk, ceza, icra ve diğer mahkemelerden gelen dosyaların oranı Cumhuriyet savcılıkları dosyalarından anlamlı şekilde yüksek saptanmıştır ($p=0,003$; $p=0,001$; $p=0,001$).

Diğer mahkemelerden gelen dosyaların oranı

Tablo 6: Yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda, dosyanın geldiği yere göre yeniden belge isteme nedeni değerlendirilmesi

Yeniden belge isteme nedeni	Geldiği yer		p
	İl (n=52)	İlçe (n=41)	
	n (%)	n (%)	
İkiden fazla nedenle belge istemi	33 (%63,5)	25 (%61)	¹ 0,967
İnceleme konusu yok	7 (%13,5)	5 (%12,2)	¹ 1,000
Mukayese hiç yok	4 (%7,7)	3 (%7,3)	² 1,000
Dosya yok	5 (%9,6)	3 (%7,3)	² 1,000
Uygun olmayan mukayese	3 (%5,8)	5 (%12,2)	² 0,295

¹Continuity Correction (yates) test²Fisher's Exact test

ayrıca hukuk, ceza ve icra mahkemelerinden gelen dosyaların oranlarından da yüksek saptanmıştır (p=0,001; p=0,001; p=0,016). Samimi örnek eksikliği olan dosyalarda; Cumhuriyet savcılıklarından gelen dosyaların hukuk ve ceza mahkemelerinden gelen dosyaların oranlarından anlamlı şekilde yüksek saptanmıştır (p=0,025; p=0,001). Hazırlık aşamasında olduğu için Cumhuriyet savcılıklardan gelen dosyalarda delil eksikliği olması beklenen bir durumdur (5,6). Bununla birlikte mahkemelerden gelen dava dosyalarında eksikliklerin bulunması tartışma konusudur.

Çalışmamızda yazı ve/veya imza incelemesi amacıyla gönderilmiş dosyalarda; inceleme konusunu içermeyen dosyalarda hukuk mahkemelerinden gelen dosyaların oranı ceza, icra mahkemelerinden ve Cumhuriyet savcılıklarından gelen dosyaların oranından anlamlı şekilde yüksek saptanmıştır (p=0,001; p=0,001; p=0,001).

Diğer mahkemelerden gelen dosyaların da oranı icra mahkemelerinden gelen dosyaların oranından anlamlı şekilde yüksek saptanmıştır (p=0,042). Yazı ve/veya imza incelemesi dışında kalan sahtecilik vs incelemesi amacı ile gönderilmiş dosyalarda ise 12 (%12,9) dosyada inceleme konusunun olmadığı tespit edilmiştir. Bunun nedeni konusunda ilk akla gelen sebep adliyelerdeki iş yoğunluğunun fazla oluşu fikri tartışma konusudur (7).

Ancak inceleme konusu belgenin bilirkişiye gönderilirken dava dosyasına konulmayışının

nedenleri konusunda ve dosyaların gönderildikleri yerler (il, ilçe) açısından yaptığımız literatür taramasında ve bildiğimiz kadarıyla daha önce sinde herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Belge inceleme alanında tespit edilmiş olan hatalı veya eksik delil toplama oranında ki fazlalığın diğer bazı etkenlerin yanı sıra bu konuda verilen eğitimin yetersiz oluşundan da kaynaklandığını düşünmekteyiz.

SONUÇ

Eksik veya hatalı uygulamaların en çok görüldüğü ceza mahkemesi hâkimleri, Cumhuriyet savcıları ve çalışanları ile diğer mahkeme birimlerinde görevli personele hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Verilecek eğitim neticesinde belge inceleme (yazı-imza, sahtecilik v.b) sürecinde, adliyelerden bilirkişiye dosya gönderilirken dava dosyasına inceleme konusu belgenin asıl nüshasının konulması ve bu belgeye mukayese teşkil edecek belgelerin, samimi ve huzurda atılacak imzaların veya yazdırılacak metin yazılarının ilave edilmesi gerektiği hatırlatılacaktır. Bu sayede kesin sonuçlu rapor düzenlenmesine engel nedenler en aza indirilerek adli birimlerden kaynaklanan yargılama süreci makul süresinin aşabilmesinin engellenebileceği kanaatindeyiz. Söz konusu eğitimlerin hukuk fakülteleri, polis kolejleri, adalet ve polis akademilerinde verilebileceğini düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

1. Akçıl M. Forgery crime on formal document [in Turkish] Gümrük Dünyası Dergisi 2005;45:24-30.

2. Sen E. Penal Judgement Process [in Turkish]. Journal of Turkish Bar Association 2011;97:269-300.

3. The State Supervisory Council, Presidency of Turkish Republic. Report on Inspection of 2007, 2008, 2009 Services and Activities of The Council of Forensic Medicine of Turkey, and Providing Effectiveness and Abundance to the Services of The Council of Forensic Medicine of Turkey [in Turkish]. The State Supervisory Council Report, 01 July 2010, Report Number:2010/12.

4. Kantarcı MN, Kandemir E, Baklacioğlu F, Temur Y, Şahin E, Coşkun A. Evaluation of victims in document fraud (signature forgery). Journal of Istanbul University Faculty of Law 2012;70(2):59-70.

5. Çelikoğlu CT. In terms of civil procedure law, advocate's the power of gathering information and evidence in Turkish Law. Journal of Turkish Bar Association 2012(100):281-316.

6. Gökcan HT. Authority of public prosecutors on interpreting evidences and Supreme Court implementations [in Turkish]. Journal of Ankara Bar 2012(1):193-206.

7. Yücel MT. Archives of Law Philosophy and Sociology, 25th book. Eskisehir Meeting. Turkish Justice System "Structural Analysis and Problems" [in Turkish]. Istanbul: Istanbul Bar Publications, Ege Press, 2012:211-24.